

Att lyckas med ett generationsskifte inom lantbruk: Vilka policyåtgärder rekommenderas?

Alva Rohdin

Examensarbete/Självständigt arbete • 30 hp

Sveriges lantbruksuniversitet, SLU

Fakultet för naturresurser och jordbruksvetenskap/Institution för ekonomi

Agronomprogrammet - ekonomi

Examensarbete/SLU, Institutionen för Ekonomi, 1624 • ISSN 1401-4084

Uppsala 2024

Att lyckas med ett generationsskifte inom lantbruk: Vilka policyåtgärder rekommenderas?

Alva Rohdin

Handledare:	Gordana Manevska-Tasevska, Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för ekonomi
Bitr. handledare:	Sebastian Remvig, Sveriges lantbruksuniversitet, institutionen för människa och samhälle
Examinator:	Karin Hakelius, Sveriges lantbruksuniversitet, institution för ekonomi.
Omfattning:	30hp
Nivå och fördjupning:	A2E
Kurstitel:	Självständigt arbete i Företagsekonomi
Kurskod:	EX0906
Program/utbildning:	Agronomprogrammet – Ekonomi
Kursansvarig inst.:	Institution för ekonomi
Utgivningsort:	Uppsala
Utgivningsår:	2024
Upphovsrätt:	Alla bilder används med upphovspersonens tillstånd.
Serietitel:	Examensarbete/SLU, Institutionen för Ekonomi
Delnummer i serien:	1624
ISSN:	1401 4084
Nyckelord:	Policy rekommendationer, Generationsskifte, generationsskifte processer, textanalys, Europa, evidensbaserat-policy

Sveriges lantbruksuniversitet

Fakultet för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institution för ekonomi

Sammanfattning

Landsbygdsutvecklingen står inför flera hinder, inklusive det växande problemet med åldrande lantbrukare och bristen på efterträdare. Det finns ett behov av att analysera befintliga policyrekommendationer för generationsskifte i Europa för att förstå hur dessa kan stärka processerna för ett framgångsrikt generationsskifte. Denna studie undersöker problematiken kring generationsskifte inom lantbruket och syftar till att identifiera potentiella policylösningar i befintlig vetenskaplig litteratur som kan underlätta denna process och främja en hållbar och livskraftig lantbrukssektor. Genom en litteraturstudie och tillämpning av principerna för evidensbaserad policyutformning, strävar studien efter att skapa en kunskapsbas för svenska beslutsfattare. En fördjupad förståelse av dynamiken och komplexiteten i generationsskifteprocessen i olika europeiska länder kan bidra till att informera om effektiva strategier för den svenska lantbrukssektorn. Studien ger specifika rekommendationer för policyåtgärder som ekonomiskt stöd, utbildningsprogram och rådgivningstjänster. Dessutom betonas den gemensamma jordbrukspolitikens betydelse och hur den både kan främja och begränsa generationsskifte beroende på regionens specifika utmaningar.

Nyckelord: Policy rekommendationer, generationsskifte, generationsskifte processer, textanalys, Europeiska unionen, evidensbaserat-policy.

Abstract

Rural development faces several challenges, including the growing issue of aging farmers and the lack of successors. There is a need to analyze existing policy recommendations for generational renewal in Europe to understand how these can strengthen the processes for successful generational transitions. This study examines the issues surrounding generational renewal in agriculture and aims to identify potential policy solutions in the existing scientific literature that can facilitate this process and promote a sustainable and viable agricultural sector. Through a literature review and the application of evidence-based policy-making principles, the study aims to create a knowledge base for Swedish policymakers. An in-depth understanding of the dynamics and complexities of the generational renewal process in various European countries can contribute to informing effective strategies for the Swedish agricultural sector. The study provides specific recommendations for policy measures such as financial support, educational programs, and advisory services. Additionally, the significance of the Common Agricultural Policy is emphasized, along with how it can both promote and constrain generational renewal depending on the specific challenges of the region.

Keywords: Policy recommendations, generational renewal, generational renewal processes, text analysis, European Union, evidence-based policy.

Innehållsförteckning

1. Introduktion	8
1.1 Bakgrund.....	8
1.2 Problemformulering.....	11
1.2.1 Empirisk problemformulering	11
1.2.2 Teoretisk problemformulering	11
1.3 Syfte.....	12
2. Teoretiskt ramverk.....	14
2.1 Problematiken inom generationsskifte	14
2.2 Generationsskiftets faser.....	16
2.3 Policyramverk för att stödja generationsskifte inom EU	17
2.4 Policy teori.....	18
3. Metod.....	20
3.1 Litteraturgenomgång	20
3.1.1 Urval.....	20
3.1.2 Dataanalys	21
3.2 Evidensbaserat beslutsfattande	22
3.3 Begränsningar och avgränsningar	23
4. Analys och resultat	24
4.1 Statistik fallstudie och tematisk täckning och analytiskt tillvägagångssätt.....	24
4.2 Policyrekommendationer	27
4.2.1 Ekonomiskt stöd.....	27
4.2.2 Kunskapsutbyte och informationsspridning	29
4.2.3 Landsbygdsutveckling.....	30
4.2.4 Lagstiftning och skattereglering	30
4.2.5 Administration.....	31
4.3 Kopplingen mellan generationsskiftetsfaserna och policyrekommendationer	32
4.3.1 Efterträdaridentiet	32
4.3.2 Gårdsöverföring	33
4.3.3 Gårdsutveckling	34
5. Diskussion och slutsats	40
5.1 Diskussion.....	40

5.2	<i>Slutsatser</i>	45
Tack		46
Referenser		47
Populärvetenskaplig sammanfattning		51
Bilaga 1		53

1. Introduktion

Studiens inledande kapitel syftar till att ge en introduktion till forskningsområdet. Först presenteras bakgrund till ämnet för att sedan beskriva problem som studien tar upp. Avslutningsvis presenteras studiens syfte.

1.1 Bakgrund

Landsbygdsutvecklingen står inför flertalet hinder, bland annat det växande problemet med åldrande lantbrukare och den bristande närvaron av efterträdare. Enligt Lantbrukarnas riksförbund (2023) väljer allt fler lantbrukare att avveckla sina verksamheter i stället för att genomföra ett generationsskifte, vilket har resulterat i en kontinuerlig nedgång i antalet aktiva lantbrukare. Generationsskifte innebär överföring av ägande, men också att förvalta och utveckla ett företags arv och tillgångar för framtida generationer (Ludvig & Co, 2021). Jordbruksverket (2022) rapporterar att under år 2022 minskade antalet lantbrukare i Sverige med cirka 1 procent, och denna nedgång har fortsatt sedan 2021. Denna oroande trend kan delvis förklaras av den åldrande befolkningen inom yrket. Djupare analyser av åldersfördelningen bland svenska lantbrukare avslöjar en oroande trend. Mellan åren 1997 och 2015 minskade andelen lantbrukare under 35 år från tio till fyra procent, samtidigt som andelen äldre lantbrukare, över 55 år, ökade markant från cirka 30 till över 60 procent (Jordbruksverket, 2022). I Sverige är över 85 procent familjelantbruk av alla lantbruksföretag i landet, och var tredje lantbrukare 2020 var över 65 år (Jordbruksverket, 2021).

Detta mönster av en åldrande arbetskraft inom lantbrukssektorn är inte unikt för Sverige utan speglar en bredare trend inom hela Europeiska unionen (EU). Data

från EU visar att lantbrukare under 35 år endast utgör sex procent av den totala lantbruksbefolkningen, medan lantbrukare över 65 år står för hela 34 procent (Jordbruksverket, 2024). Ungefär 57 procent av EU:s lantbruk bedrivs av familjelantbruk (Eurostat, 2023).

Att lantbrukarna i EU blir äldre är ett problem som inte enbart hotar generationsskiften utan även påverkar teknologisk innovation och hållbar utveckling. Den föränderliga naturmiljön och teknologiska framstegen kräver att nästa generation är väl förberedd för det moderna lantbrukets utmaningar och möjligheter (Eistrup m.fl., 2019). Utan generationsskifte hämmas teknologisk innovation, eftersom yngre lantbrukare oftare använder ny teknik som ökar effektiviteten (ibid). Bristen på unga lantbrukare minskar införandet av nya metoder, vilket sänker lantbrukets effektivitet och konkurrenskraft. Hållbar utveckling inom lantbruket kräver balans mellan ekonomiska, sociala och miljömässiga aspekter. Unga lantbrukare är ofta mer benägna att bruka jorden hållbart och använda miljövänlig teknik (Eistrup m.fl., 2019).

Den åldrande lantbruksbefolkningen i EU kan också leda till ekonomiska och sociala ojämlikheter på landsbygden. Äldre lantbrukare kan ha svårare att finansiera resurser för att modernisera lantbruket och investera i ny teknik, vilket påverkar deras ekonomiska välbefinnande och samhällets livskvalitet på landsbygden. Eftersom lantbruket är den enda leverantören av livsmedel är åldersmosaiken i denna sektor avgörande för en kontinuerlig och obehindrad produktion (Gkatsikos m.fl., 2022). Utöver att tillhandahålla livsmedel spelar lantbruket en viktig roll i att erbjuda kollektiva nyttigheter på landsbygden (Krisane m.fl., 2016). Obalansen i den demografiska strukturen, samt dess påverkan på innovation och hållbar utveckling, väcker oro för lantbrukssektorns framtid i EU. Detta understryker behovet av åtgärder för att locka unga människor till yrket och säkerställa en hållbar och livskraftig framtid för lantbruket.

Vad krävs för att lyckas med att främja generationsskiften och säkerställa en hållbar framtid för lantbruket? Forskningen beskriver generationsskiften som en process

där lantbruket överförs till en ny generation (Coopmans m.fl., 2021). Generationsskifteprocessen består av tre olika faser: efterträdaridentiet, gårdsöverföring och gårdsutveckling. Efterträdaridentiet identifieras som en fas där en individ antingen gradvis identifierar eller tar avstånd från sig själv som den blivande lantbrukaren. Gårdöverföringsfasen definieras som den fas där alla praktiska, juridiska och andra åtgärder vidtas för att överföra lantbruket från den befintliga lantbrukaren till efterträdaren. Överföringen kan ske på olika vis antingen genom försäljning, delvis överföring eller överföring av specifika tillgångar eller ansvarsområden till olika intressenter (Eurostat, 2023).

Gårdsutvecklingsfasen identifieras som en fas där lantbruket utvecklas både organisationsmässigt och strategiskt. Denna fas börjar när lantbrukaren tar över ledningen på lantbruket och avslutas när lantbrukaren går i pension. Många lantbrukare befinner sig i de olika faserna, och står inför viktiga beslut om ägarskifte och framtida förvaltning av sina lantbruk, där varje fas karakteriseras med olika utmaningar. För att lyckas, och effektivt hantera generationsskifte processen, varje fas kräver unika strategier och lösningar.

Generationsskiften är en viktig fråga för EU-politiken (Regeringen, 2023). Det stöd som unga lantbrukare får inom ramen för den nuvarande politiken uppfattas av lantbrukare som en kortvarig inkomstkälla som hjälper i viss mån nyblivna lantbrukare under den initiala utvecklingsfasen av lantbruket efter att överlåtelseprocessen har ägt rum, men inte för att fatta beslut om att bli lantbrukare, eller för att underlätta överlåtelseprocessen (Coopmans m.fl., 2020). Det är därför viktigt att undersöka hur policy kan utvecklas för att underlätta genomförandet av generationsskifte för att främja en hållbar och livskraftig lantbrukssektor. Därmed blir det väsentligt att formulera och utvärdera både empiriska och teoretiska problemställningar för att belysa vägen framåt och bidra till en hållbar och livskraftig lantbrukssektor.

1.2 Problemformulering

Nedan kommer studiens empiriska och teoretiska problemformulering att presenteras.

1.2.1 Empirisk problemformulering

En omfattande litteraturstudie behövs för att systematiskt undersöka och analysera befintliga policyrekommendationer för generationsskifte inom lantbrukssektorn i Europa. Trots den antagna effektiviteten hos policyåtgärder finns en ökande kritik kring deras otillräckliga genomslagskraft och effektivitet (Coopmans m.fl., 2020). Det är nödvändigt att granska hur nuvarande policyrekommendationer faktiskt påverkar generationsskiftesprocesserna och identifiera var dessa åtgärder faller kort.

För att genomföra litteraturstudien kommer studien analysera vetenskapliga artiklar, rapporter, policydokument och andra relevanta källor relaterade till generationsskifte inom lantbrukssektorn i Europa. Datainsamlingen kommer att omfatta en bred och tvärvetenskaplig ansats för att få en heltäckande förståelse för de olika policyrekommendationerna. Genom att tillämpa principerna för evidensbaserat beslutsfattande (Rousseau och Barends, 2011), strävar denna studie efter att skapa en solid kunskapsbas som svenska beslutsfattare kan använda för att förbättra policyerna inom den svenska lantbrukssektorn för att främja ett hållbart generationsskifte.

1.2.2 Teoretisk problemformulering

Generationsskifte inom lantbruket är en avgörande process för att säkra kontinuiteten och hållbarheten inom sektorn (Krisane m.fl., 2016). Trots omfattande policyåtgärder och stöd i olika länder inom EU, kvarstår betydande utmaningar som hindrar ett smidigt generationsskifte (Coopmans m.fl., 2021). För att bättre förstå dessa utmaningar och identifiera effektiva strategier kommer

studien att förankras i flera teoretiska begrepp och modeller, exempelvis evidensbaserat beslutsfattande, policyteori, generationsskiftesproblematiken och generationsskiftes fasen.

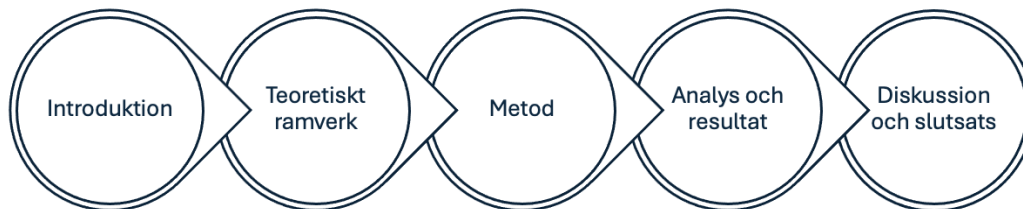
Tidigare forskning har belyst många aspekter av generationsskifte, men det finns fortfarande gap i förståelsen av specifika utmaningar och bästa praxis. Studien kommer därför att analysera befintlig vetenskaplig litteratur om policyrekommendationer för generationsskifte inom EU och deras påverkan på processerna som krävs för att uppnå generationsskifte. Genom att kombinera teoretiska perspektiv med aktuell forskning syftar studien till att bidra till en djupare förståelse för de strategier som främjar ett smidigt och hållbart generationsskifte. Dessutom kommer studien att undersöka potentiella lösningar och rekommendationer för att hantera utmaningarna med generationsskifte inom lantbruket i EU.

1.3 Syfte

Denna studie har två syften: Första syftet handlar om att utforska vad som finns i befintlig vetenskaplig litteratur om policyrekommendationerna för generationsskifte i EU och utvärdera hur dessa policyer förstärker processerna som behövs för att uppnå generationsskifte. Genom att tillämpa principerna för evidensbaserad beslutsfattande strävar studien efter att skapa en kunskapsbas som svenska beslutsfattare kan dra nytta av, genom att lära av andra länders erfarenheter och identifiera gemensamma framgångsfaktorer. Genom att förstå dynamiken och komplexiteten i generationsskifteprocessen i EU är handlar studiens andra syfte om att bidra till att informera beslutsfattare om effektiva strategier för att främja ett smidigt och hållbart generationsskifte inom den svenska lantbrukssektorn.

1.4 Rapportstruktur

Rapportstrukturen för studien kan ses i figur 1, som visar en bild av examensarbetets olika delar.

Figur 1: Disposition, egen bearbetning.

Rapportstrukturen inleds med en introduktion där bakgrund, problemformulering (empirisk och teoretisk) och syfte presenteras. Därefter följer ett teoretiskt ramverk som behandlar problematiken vid generationsskiften, olika faser av processen, och relevanta policyramverk inom EU.

I metod-avsnittet beskrivs hur litteratur har genomgått, urval och dataanalys har utförts, samt vilka begränsningar som finns. Analys och resultat-delen presenterar statistik, policyrekommendationer och deras koppling till olika faser av generationsskifte.

Slutligen följer diskussion och slutsats, där resultaten diskuteras och slutsatser dras. Rapporten avslutas med tack, referenser, en populärvetenskaplig sammanfattning, och bilaga.

2. Teoretiskt ramverk

Under detta kapitel presenteras studiens teoretiska ramverk. Först presenteras problematiken inom generationsskifte för att sedan övergå till att presentera generationsskiftets olika faser. Dessa faser är grunden till studiens ramverk. Sedan presenteras befintlig policy i EU. Kapitlet avslutas med att identifiera policyteori.

2.1 Problematiken inom generationsskifte

Problematiken inom generationsskifte innebär att fler lantbrukare väljer att avveckla sitt lantbruk i stället för att genomföra ett generationsskifte (LRF, 2022). Enligt social reproduktionsteori uppstår problem med att bibehålla och förnya de sociala och ekonomiska förhållanden som är nödvändiga för samhällets stabilitet och överlevnad. När demografin förändras och människor flyttar från landsbygden till städerna, minskar antalet lantbruksföretag (Calo m.fl., 2024). Denna urbanisering leder till en åldrande och minskande befolkning på landsbygden, vilket resulterar i färre unga människor som kan ta över och driva lantbruken. Strukturella och politiska problem påverkar dessutom unga människors intresse och möjligheter att engagera sig i lantbruket, vilket kan få långtgående konsekvenser för hållbarheten och livskraften hos lantbrukssamhällen över hela världen (Krisane och Pilvere, 2016). Genom att införa nya idéer och ledarskap samt utnyttja ny teknologi och affärsmetoder för att öka lantbrukets konkurrenskraft (Kontegoreus m.fl., 2014) kan ett framgångsrikt generationsskifte innebära en möjlighet till förnyelse och tillväxt för lantbruket.

Denna problematik finns över hela EU. En stor del av EU består av landsbygd, vilket spelar en viktig roll i att tillhandahålla ett brett utbud av gemensamma nyttigheter (Krisane och Pilvere, 2016). På grund av åldrande lantbrukare i EU har lantbruken blivit mindre innovativa (ibid). Bristen på unga lantbrukare som tar över lantbruk i kombination med en åldrande lantbruksbefolkning sätts livsmedelsproduktionen på spel (Coopmans m.fl., 2021).

Generationsskifte är ofta komplicerat ur ekonomiska, strukturella, juridiska och politiska perspektiv. Det kan medföra en rad utmaningar, såsom familjekonflikter, svårigheter att hitta en lämplig köpare eller efterträdare, samt osäkerhet kring framtida marknadsförhållanden (Ludvig & Co, 2021). Frågor kring arvsskatt, fastighetsöverföring, avtalsskrivning och företagsstruktur är avgörande för att säkerställa ett smidigt generationsskifte (Ludvig & Co, 2022).

Enligt Krisane och Pilvere (2016) finns tre huvudområden som bidrar till problematiken kring generationsskifte: kompetensavveckling, bristande politiskt engagemang för småskaligt lantbruk och tillgång till mark. Bristen på utbildnings- och karriärmöjligheter minskar utbildningsnivån hos unga människor på landsbygden. Dessutom skapar bristande tillgång till ekonomiskt stöd och infrastruktur, såsom vägar, vattenförsörjning och elektricitet, hinder för lantbrukare som vill genomföra generationsskiften.

Det otillräckliga stödet och det bristande politiska engagemanget gör det svårt för unga lantbrukare att komma in i branschen och genomföra generationsskiften (Krisane och Pilvere, 2016). Svårigheter att få tillgång till resurser som mark förvärrar problematiken, där höga markpriser och konkurrens begränsar nya aktörers möjligheter att etablera sig som lantbrukare. Detta kan leda till att potentiella lantbrukare väljer andra karriärvägar på grund av ineffektiviteten inom lantbruket.

Ekonomiska, strukturella, juridiska och politiska problem påverkas av politiska beslut och stödåtgärder för lantbrukssektorn, vilket kan förbättra successionen på lantbruken, och säkerställa hållbarheten för livsmedelssystem.

2.2 Generationsskiftets faser

Generationsskiftesprocessen är en komplex process som delas in i olika faser. För att identifiera de olika faserna i generationsskiftesprocessen utgår studien ifrån Coopmans m.fl., (2021) där dessa faser beskrivs (Bild 1). Den första fasen, efterträdaridentitet, handlar om när den potentiella lantbrukaren bygger upp sin identitet som lantbrukare och beslutar om att bli lantbrukare eller inte. Bildandet av efterträdaridentitet påverkas av olika faktorer exempelvis, personliga ambitioner, familjeomständigheter, ekonomiska faktorer och politiska förhållanden. Den andra fasen, gårdsöverföring, identifierar att ägandet eller ledningen av lantbruket överförs till nästa generation. Detta är en komplex fas som involverar diskussioner om arv, företagsplanering och överenskommelser om lantbruket ska fortsätta. Gårdsöverföringsfasen påverkas av familjedynamik, ekonomiska förhållanden och juridiska frågor. Gårdsöverföringsfasen kräver samarbete och anpassning både av den äldre lantbrukaren och den nya generationen för att säkerställa en smidig övergång och hållbar framtid för lantbruket. Den sista fasen, gårdsutveckling, börjar när överföringen av lantbruket är klart, alltså när efterträdaren ansvarar för ledningen på lantbruket (Coopmans et al., 2021). Denna fas är den längsta fasen eftersom den sträcker sig från när ägandet fås till pensionering. Under gårdsutvecklingsfasen struktureras lantbruket organisatoriskt och strategiskt (ibid). Det innebär att den nya generationen övertar lantbrukets dagliga drift, implementerar nya affärsstrategier eller moderniserar lantbruket.

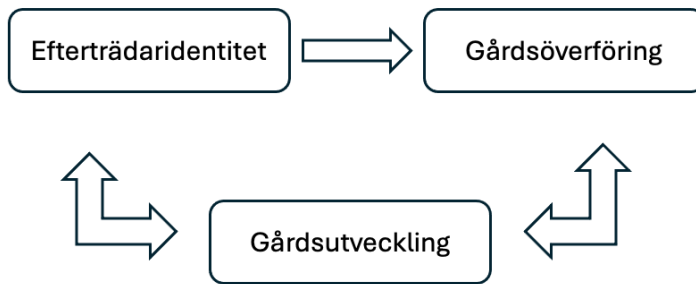

Bild 1: Generationsskifte faser. Egenbearbetad bild av Coopmans m.fl., (2021).

Enligt Coopmans m.fl., (2021) är faserna som beskrivs i Bild 1, en central del av generationsskiftet på lantbruk och inträffar för varje ny generation som tar över. Dessa faser överlappar varandra, vilket påverkar synen och metoden för gårdsdriften av nya generationen. Längden av överlappning mellan faserna påverkas av generationernas samsyn om lantbruksdriften.

2.3 Policyramverk för att stödja generationsskifte inom EU

Gemensamma jordbrukspolitiken (GJP) utgör ett enhetligt policyramverk för alla medlemsländer inom EU. Inom ramen för GJP erbjuds olika stödåtgärder som syftar till att främja generationsskiften, såsom ekonomiskt stöd till unga lantbrukare och landsbygdsutveckling (Regeringen 2023b). Införandet av stödet för unga lantbrukare inom GJP syftar till att främja generationsskifte inom lantbruket och uppmuntra fler unga att engagera sig i näringen (Jordbruksverket, 2024). Stödet för unga lantbrukare förväntas underlätta etableringen av lantbruksföretag genom att tillhandahålla ekonomiskt stöd under en femårsperiod (Europeiska kommissionen, 2023). Målet med stödet för landsbygdsutveckling är att främja innovation, konkurrenskraft, livskraft, generationsförnyelse och utveckling av landsbygdsområden (ibid). Trots dessa befintliga åtgärder upplever unga lantbrukare fortfarande hinder när de försöker etablera sig i branschen. Detta gör att arv, antingen genom dödsfall eller som en gåva från en generation till en annan, förblir det vanligaste sättet att bli lantbrukare på (Eistrup m.fl., 2019). Betydelsen av GJP-stödet är betydande, men det krävs även att politiken är flexibel och anpassningsbar för att möta de specifika utmaningarna som varje EU-region står

inför (Eistrup m.fl., 2019). Detta betonar vikten av skräddarsydda politiska åtgärder som kan anpassas till den lokala kontexten och de varierande behoven inom olika delar av Europa. En mångfald av perspektiv och strategier rörande förnyelse av lantbruksmark och lantbruksföretag är nödvändig för att hantera denna komplexa utmaning. Genom att koppla samman behovet av anpassningsbara politiska åtgärder med konkreta exempel på stödåtgärder inom GJP blir det tydligt hur politiken kan bidra till att möjliggöra och främja generationsskifte inom lantbruket.

2.4 Policy teori

Policy teori, inom statsvetenskapen, erbjuder en ram för att förstå de komplexa dynamikerna bakom politiskt beslutsfattande och genomförande. En nyckelkomponent inom detta område är att utveckla teoretiska modeller för att analysera politiska processer och deras utfall. En välkänd teori inom detta område är "advocacy coalition framework" (ACF), utvecklad av Sabatier och Jenkins-Smith (1993), som belyser hur olika koalitioner av intressenter samverkar för att påverka politikens riktning. För att analysera genomförandet av politik, betonar implementation teori (Pressman och Wildavsky, 1973) vikten av att undersöka hur politiska beslut omvandlas till praktisk handling. Detta inkluderar att analysera organisatoriska strukturer, resursallokering och interaktionen mellan olika aktörer i genomförandeprocessen.

I en studie av Grindle och Thomas (1991) identifierades fyra huvudfaktorer som påverkar politikens implementering: politiskt stöd, resursmobilisering, institutionella strukturer och den administrativa kapaciteten hos de ansvariga myndigheterna. Denna forskning belyser vikten av att förstå både politiska och administrativa aspekter av implementeringen för att uppnå önskade resultat. Ytterligare perspektiv inkluderar policyanalys, som syftar till att utvärdera effekterna av olika politikalternativ och deras genomförbarhet (Bardach, 2012), samt institutionell analys, som undersöker hur institutionella strukturer och regler påverkar politiskt beslutsfattande och genomförande (March och Olsen, 1989).

Genom att tillämpa olika teoretiska perspektiv och metoder inom policyteori kan forskare och beslutsfattare få en djupare förståelse för politiska processer och beslutsfattande, vilket kan vara avgörande för att utforma effektiv politik och främja samhällsförändring. Via tillämpning av policyteori kan studien bidra till mer välgrundade och effektiva policyrekommendationer för att främja hållbara generationsskiften. Genom att förstå politiska processer, identifiera politiska hinder och möjligheter, utvärdera tidigare politiska åtgärder och utforma effektiva policyrekommendationer kan författaren bidra till att främja positiva förändringar inom detta viktiga område.

Därmed erbjuder policyteori, som undersöker politiska beslutsfattande och genomförande, en ram för att analysera de komplexa dynamikerna kring generationsskifte inom lantbruket och de politiska åtgärder som försöker hantera dessa utmaningar. Genom att tillämpa olika teoretiska perspektiv inom policyteorin kan forskare och beslutsfattare få en djupare förståelse för politiska processer och beslutsfattande, vilket kan vara avgörande för att utforma effektiv politik och främja samhällsförändring inom lantbruket.

3. Metod

Detta kapitel presenterar studiens metod. Först presenteras en genomgång av litteraturen, följt av en beskrivning av urvalsprocessen och dataanalysen. Kapitlet avslutas med en diskussion om evidensbaserat beslutsfattande och de begränsningar som är förknippade med den valda metoden och avgränsningar för studien.

3.1 Litteraturgenomgång

För att genomföra denna studie användes en systematisk litteraturstudie med fokus på omfattningsanalys. Denna metod valdes för att ge en systematisk och översiktlig sammanställning av befintlig forskning om generationsskifte, samt för att identifiera relevanta bevis och kunskapsluckor som kan vägleda forskarsamhället och beslutsfattare (Booth m.fl., 2012; Tranfield m.fl., 2003). Litteraturstudien följde PRISMA-guiden (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses), vilken säkerställer standardisering, transparens, reproducerbarhet, kvalitet och effektivitet i genomgången (Page m.fl., 2021). Denna metod möjliggjorde inte bara en översiktlig analys av befintlig litteratur utan även identifiering av kunskapsluckor och områden som behöver ytterligare forskning.

3.1.1 Urval

Urvalsprocessen för de 17 artiklar som valts för dataanalysen beskrivs mer ingående nedan. Urvalet baserades på väldefinierade kriterier, såsom geografiska begränsningar till EU-länder och relevans för generationsskiften inom lantbruket. Sökord användes i litteraturgenomgången för de två databaserna Web of Science och Scopus, erkända för deras omfattande vetenskapliga innehåll. Sökorden

inkluderade olika böjningar och synonymer för 'farm', 'generation renewal', 'decision-making' och 'Europe'. För detaljerad information om sökorden, se bilaga 1. Urvalskriterierna inkluderade studier som behandlar praxis för generationsskifte och relaterade lösningar och artiklarna skulle vara skrivna på engelska. Sökningen resulterade i 117 artiklar från Web of Science och 60 artiklar från Scopus. Efter att ha tagit bort dubletter återstod 176 unika artiklar. Abstracts för dessa artiklar granskades, varpå 78 artiklar från Web of Science och 52 från Scopus exkluderades på grund av irrelevans. En ytterligare granskning av hela artiklarna resulterade i att 3 relevanta artiklar från Scopus och 14 från Web of Science behölls för dataanalys (totalt 17).

3.1.2 Dataanalys

Dataanalysen genomfördes i två steg: induktiv och deduktiv analys (Manevska-Tasevska m.fl., 2021; Manevska-Tasevska m.fl., 2023). Först skapades induktiva koder som representerar policyrekommendationer som stödjer generationsskiften. Induktiv kodning innebär att koda data utifrån de specifika policyrekommendationerna som hittades i den granskade litteraturen om generationsskiftesprocessen (Denzin och Lincoln, 2022). Dessa koder triangulerades sedan med befintlig litteratur för att säkerställa deras validitet. Triangulering syftar till att jämföra koder och kategorier med vad som finns i litteraturen, och därmed säkerställa att dessa stämmer överens både teoretiskt och praktiskt (Coopmans m.fl., 2021). I det andra steget användes en deduktiv metod för att undersöka hur de identifierade policykategorierna kan stödja olika faser av generationsskiftesprocessen. Deduktiv kodning innebär att kodningens struktur definieras med hjälp av befintlig kunskap eller teori (Elo och Kyngäs, 2008). Den deduktiva kodningen baserades på befintliga teoretiska ramverk och organiserades för att analysera innehållet i texten. Coopmans m.fl. (2021) användes för att definiera generationsskiftesprocessens faser.

3.2 Evidensbaserat beslutsfattande

Evidensbaserat beslutsfattande bygger på att tillämpa den bästa tillgängliga vetenskapliga evidensen för att fatta informerade beslut (Rousseau och Barends, 2011). Ursprungligen utvecklad inom medicin, har metoden spridits till många andra områden som management, politik, utbildning och socialt arbete. Inom politik används evidensbaserade metoder för att utveckla och implementera effektiva policyer genom att använda data och utvärderingar från tidigare initiativ (Bogenschneider och Corbett, 2010).

Målet är att säkerställa att beslut är välgrundade och leder till de bästa möjliga resultaten (ibid). Beslutsfattare granskar och värderar relevanta studier och deras resultat innan beslut fattas (Rousseau och Barends, 2011). Kvaliteten på den tillgängliga evidensen bedöms noggrant, med avseende på validitet, reliabilitet och triangulering (Straus m.fl., 2011).

Utöver vetenskapliga studier integreras även klinisk erfarenhet, expertutlåtanden och användarnas preferenser och värderingar i beslutsprocessen, vilket skapar en mer holistisk förståelse (Smith och Stevens, 2010). Bevisen tolkas och anpassas efter den specifika kontexten där beslutet ska implementeras, med hänsyn till lokala förhållanden, resurser och kulturella aspekter. Efter implementering övervakas och utvärderas beslutets utfall kontinuerligt för att möjliggöra justeringar baserat på nya bevis och insikter (Rousseau och Barends, 2011).

Fördelarna med evidensbaserat beslutsfattande inkluderar ökad effektivitet, förbättrad transparens och ansvarighet samt en kultur av kontinuerlig förbättring. Utmaningarna inkluderar svårigheter att få tillgång till och bedöma relevant och högkvalitativ forskning, samt att processen kan vara tidskrävande i miljöer där snabba beslut krävs (Smith och Stevens, 2010).

3.3 Begränsningar och avgränsningar

En begränsning i studien är subjektivitet. Den induktiva analysen kan ha påverkats av forskarens subjektiva tolkningar, trots försök att triangulera koder med befintlig litteratur för att säkerställa validitet (Denzin och Lincoln, 2022).

En avgränsning i studien är att den främst baseras på befintlig litteratur och policyanalyser från olika europeiska länder. Detta kan medföra att vissa nyanser och kontextuella faktorer förbises. Det hade varit fördelaktigt att komplettera med primärdata, såsom intervjuer med lantbrukare, policyexperter och andra relevanta aktörer för att få en djupare insikt i hur policyåtgärderna faktiskt implementeras och upplevs i praktiken. Studien avgränsar sig även om den geografiska variationen inom de analyserade länderna. Policyrekommendationer kan variera kraftigt beroende på regionala skillnader, såsom jordbrukets struktur, markpriser och lokala traditioner. En djupare analys av dessa regionala skillnader skulle kunna ge en mer nyanserad bild av vilka åtgärder som är mest effektiva i olika kontexter. Detta är särskilt relevant för Sverige, där lantbrukets förutsättningar kan variera betydligt mellan olika regioner.

4. Analys och resultat

Nedan presenteras studiens analys och resultat. Kapitlet är uppdelat i tre delar. Den första delen presenterar statistik kring litteraturen som användes i dataanalysen. Den andra och tredje delen presenterar resultat och analys av de policyrekommendationer som identifierades i dataanalysen och vilka rekommendationer som rekommenderats för de tre faserna.

4.1 Statistik fallstudie och tematisk täckning och analytiskt tillvägagångssätt

Tabell 1 illustrerar fördelningen av publikationstyper som använts för att erhålla resultaten, tillsammans med ursprungslandet för publikationerna.

Tabell 1. Summering av typ och ursprungsland av publikationerna: Källa: Egenbearbetad bild.

Land	Antal artiklar/land	Antal Artiklar	Antal Journal	Antal Rapport	Antal Review
EU	3	1	2		1
Grekland	2		2		
Irland	2	1	1		
Katalonien	1				
Lettland	1				1
Portugal	1			1	
Scotland	1		1		
Spanien	1		1		
Sverige	3		3		
Tjeckien	1	1			
Slovakien	1		1		
Totalt	17	3	11	1	2

Tabellen presenterar en översikt över artiklarna som har samlats in, kategoriserade efter land och typ av publikation. Kolumnerna i tabellen inkluderar följande:

Land: Anger de olika länderna från vilka artiklarna har hämtats, inklusive EU som en övergripande kategori för artiklar som behandlar hela EU i stället för specifika

länder. Antal artiklar/land: Totala antalet artiklar från varje land. Antal Artiklar: Anger det specifika antalet vetenskapliga artiklar som har identifierats. Antal Journal: Anger hur många av dessa artiklar som har publicerats i vetenskapliga tidskrifter. Antal Rapport: Anger hur många artiklar som är rapporter. Antal Review: Anger antalet reviews. Raderna i tabellen visar varje land och det tillhörande antalet artiklar i varje kategori.

Majoriteten av de analyserade artiklarna består av vetenskapliga tidskrifter, med ett fåtal rapporter och reviews. De insamlade artiklarna täcker olika länder inom EU och visar en geografisk spridning. Jämförande studier mellan flera länder är ovanliga baserat på de använda sökorden. Endast en av artiklarna är en review-artikel (Krisane m.fl., 2016), som undersöker stödmöjligheter för unga lantbrukare i Lettland. Resultaten visar på betydelsen av stödåtgärder från landsbygdsutvecklingsprogrammet för att underlätta etablering av lantbruk för unga, samt identifierar hinder som unga lantbrukare måste övervinna för att driva och expandera sina lantbruk.

Från dataanalysen framkom sex policyrekommendationer: kunskapsutbyte, innovation och teknisk utveckling, administration, ekonomiskt stöd för unga lantbrukare, landsbygdsutveckling och lagstiftning och skattereglering. En detaljerad beskrivning finns i avsnitt 4.2.

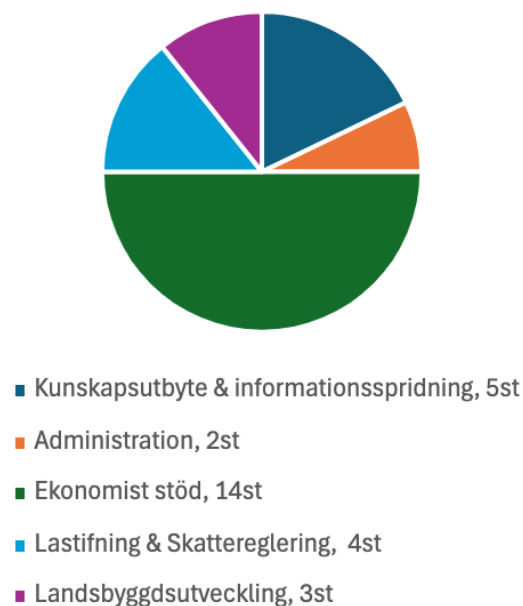

Bild 2: Policy rekommendationer som underlättar generationsskifte. Källa: Egenbearbetad bild.

Bild 2 illustrerar frekvensen av artiklar som adresserar olika policykategorier. Ekonomiskt stöd för unga lantbrukares etablering är den mest diskuterade policyn bland de analyserade artiklarna, och diskuteras i 14 av 17 artiklar. Ekonomiskt stöd delas in i tre underkategorier: ekonomiskt stöd för etablering, innovation och teknisk utveckling, samt delningslogik och diversifiering. Kunskapsutbyte och informationsspridning följer därefter och diskuteras i åtta artiklar. Två av policykategorierna, ekonomiskt stöd för etablering av unga lantbrukare och kunskapsutbyte och informationsspridning, kopplas till samtliga tre faser av generationsskifte men med olika syften. Ekonomiskt stöd för etablering är mest relaterat till gårdsutvecklingsfasen, medan kunskapsutbyte och teknisk utveckling är mest relaterade till efterträdaridentiteten.

Å andra sidan framgår det från tabell 2 att majoriteten av artiklar (23/17) som användes i dataanalysen var relaterade till gårdsutvecklingsfasen. Forskningen fokuserar mindre på de andra två faserna, särskilt överföringsfasen som behandlades i minst antal artiklar när det gäller politikens påverkan.

Tabell 2: Policy rekommendationer fördelat på generationsskiftes faser. Källa: Egenbearbetad bild.

Policy	Efterträdaridentitet	Gårdsöverföring	Gårdsutveckling
Ekonomiskt stöd			
<i>Ekonomiskt stöd för etablering</i>	4	1	7
<i>Innovation och teknisk utveckling</i>	3		1
<i>Delningslogik & diversifiering</i>			5
Kunskapsutbyte & informationsspridning	1	2	1
Landsbygdsutveckling	3	4	3
Lagstiftning & skattereglering			4
Administration		1	2
Totalt	11	8	23

4.2 Policyrekommendationer

Nedan presenteras resultatet av studiens första syfte: ”utforska vad som finns i befintlig vetenskaplig litteratur om policyrekommendationerna för generationsskifte i EU och utvärdera hur dessa policyer förstärker processerna för att uppnå ett generationsskifte”. Dataanalysen erhöll sju olika policyrekommendationer som påverkar generationsskiften, indelade i fem kategorier. Nedan presenteras samtliga policyrekommendationer, strukturerade efter antalet artiklar som behandlar respektive policyrekommendation.

4.2.1 Ekonomiskt stöd

Kategorin ekonomiskt stöd omfattar tre olika aspekter: ekonomiskt stöd för etablering, innovation och teknikutveckling, samt delningslogik och diversifiering

4.2.1.1 Ekonomiskt stöd för etablering

Det ekonomiska stöd som riktas till unga lantbrukare för att underlätta inkorporeringsprocessen fördelas främst på investeringar i: i) inköp av djur, ii) infrastruktur, och iii) mark. Stödet hjälper unga lantbrukare att övervinna byråkratiska hinder för att få finansiering. Perez m.fl. (2020) nämner att 51,2% förlitar sig på bankfinansiering. Stödet är en avgörande resurs vid investeringar och planering av lantbruket. 67,7% av unga lantbrukare från lantbrukarfamiljer anser att stödet är tillräckligt, medan 32,3% anser att stödet inte är effektivt på grund av långa förseningar. Nya aktörer har svårigheter att få finansiellt stöd (Calo m.fl., 2024; Simpachova m.fl., 2018).

4.2.1.2 Innovation och teknisk utveckling

Förutom stödet till unga lantbrukare är ekonomiskt stöd för investeringar i lantbruket viktigt för etablering av framgångsrika lantbruk hos unga (Davis m.fl., 2013). Investeringsstöd kan också stötta bolagiseringsprocessen för unga lantbrukare genom att förbättra gårdens produktivitet och effektivitet samt djurens välbefinnande. Bolagiseringsprocessen innebär att omvandla ett lantbruk till ett bolag eller företag. Investeringar kan stödja denna process och förbättra gårdens produktivitet, effektivitet och djurens välbefinnande (ibid).

Unga lantbrukare har högst värde i Composite-innovationens index, vilket indikerar att deras engagemang i innovationer är stort (Perez m.fl., 2020). Forskning av Eistrup m.fl., (2019) visar en positiv korrelation mellan unga lantbrukare och gårdseffektivitet. Policyrekommendationer för incitament till investeringar och tillämpning av teknologisk innovation bidrar till att öka effektiviteten och attraktiviteten för unga lantbrukare (Krisane m.fl., 2016; Coopmans m.fl., 2021). Policyrekommendationer för incitament till investeringar kan inkludera satsningar på digitalisering och automatisering för att visa på de spännande och innovativa möjligheter som finns inom lantbrukssektorn (Eistrup m.fl., 2019). Stödet kommer i form av forskningsbidrag och skattelättnader för företag som utvecklar och implementerar nya teknologier inom sektorn (Rijswijk m.fl., 2021).

Inkorporeringsprocessen syftar till att integrera ny teknik och hållbara metoder i lantbruksverksamheten för att öka effektiviteten, minska miljöpåverkan, och säkerställa långsiktig produktivitet och lönsamhet (ibid).

4.2.1.3 Delningslogik och diversifiering

För att underlätta etableringen och upprätthållandet av lantbruk för unga, behövs en ökad implementering av delningslogik (Veronique, 2021). Delningslogik innebär att individer delar tillgångar och resurser genom olika plattformar (Eistrup m.fl., 2019), vilket kan vara avgörande för att stödja unga lantbrukare trots ekonomiska hinder (ibid). Genom delningslogik kan tillgångar användas mer effektivt för att främja hållbart och lönsamt lantbruk (Bradfield m.fl., 2021). Diversifiering är en

annan policyrekommendation som främjar lönsamhet för unga lantbrukare och ger dem verktyg för framgång (Perez m.fl., 2020; Nordin m.fl., 2020).

4.2.2 Kunskapsutbyte och informationsspridning

Genom policyn kunskapsutbyte och informationsspridning kan lantbrukare utveckla kunskaper inom branschen, vilket leder till ett mer effektivt brukande. Det är viktigt att erbjuda kunskap både inom branschen och kunskap riktad till lantbrukare som exempelvis kunskap om diversifiering (Perez m.fl. 2020). Genom att erbjuda specifikt riktad rådgivning och coachning kan unga lantbrukare få tillgång till värdefull kunskap och expertis som hjälper dem att utveckla sina lantbruk (Coopmans m.fl.,2020).

Tillgång till både information och utbildning är avgörande för att unga människor framgångsrikt ska kunna delta i jordbrukssektorn (Pliakoura, 2022).

Rådgivning och coachning om arvspolycyer, skatteregler och lantbruks specifik rådgivning kring demografiska processer är exempel på hur policyrekommendationen bör implementeras (Coopmans m.fl., 2020). Rådgivning kan förbättra näringsbalansen på lantbruk och stärka ekonomiska resultat. Policyn för kunskapsutbyte och informationsspridning är nyckeln till att optimera näringsämnesanvändningen och därmed skydda miljön samtidigt som den ökar lantbrukarnas lönsamhet (Nordin m.fl., 2016). Detta stöd kan också underlätta generationsskifte inom lantbruket genom att tillhandahålla nödvändig kunskap och information för unga lantbrukare att överta och driva verksamheter på ett hållbart och lönsamt sätt.

Policyn bör också fokusera på att integrera lantbruket betydelse redan från grundskolan för att motverka den negativa uppfattning som finns om branschen (Leonard m.fl., 2017). Detta innebär att kunskap och information sprids direkt från erfarna till oerfarna, vilket bidrar till att främja innovation och hållbar tillväxt inom lantbrukssektorn.

4.2.3 Landsbygdsutveckling

Policyåtgärden landsbygdsutveckling är inriktad på att främja socioekonomisk utveckling på landsbygden och öka attraktiviteten för lantbruksyrket (Regeringskansliet, 2022). Åtgärder som främjar entreprenörskap, turism och andra icke-lantbruksrelaterade aktiviteter på landsbygden är särskilt betonade för att diversifiera inkomstkällor och stärka ekonomin i dessa områden (Lillemets m.fl., 2022). Genom att anpassa lantbruksarbetet till moderna karriärvägar och arbetslivspreferenser, såsom möjligheter till semester och minskade ekonomiska risker, kan det skapas en mer gynnsam miljö för unga och nya aktörer att engagera sig i lantbruksverksamhet på landsbygden (Coopmans m.fl., 2021).

För att unga och nya aktörer ska engagera sig i lantbruksverksamheter behöver hinder som exempel, tillgång till mark regleras av policyrekommendationer. Tillgången på mark spelar en central roll i den socioekonomiska utvecklingen på landsbygden, särskilt vid tillgänglighet och ökad attraktivitet för nya aktörer (Calo m.fl., 2024). För att underlätta för nya aktörer har policyåtgärden ”Starter Farm Initiative” implementeras i vissa länder (ibid). Detta initiativ syftar till att tillhandahålla marktillgång till nya aktörer genom hyresavtal och andra arrangemang, vilket förväntas underlätta för nya aktörer att ta plats när hyresperioden når sitt slut (ibid).

4.2.4 Lagstiftning och skattereglering

Policyrekommendationen lagstiftning och skattereglering handlar om regler och riktlinjer som fastställs av staten, privata företag eller organisationer inom sektorn. Lagstiftning och skattereglering är inriktad på att reglera interna processer och att upprätthålla kvalitetsstandarder inom företag och organisationer (Bradfield m.fl., 2023). Det är viktigt med en mångsidig och flexibel politik som kan erbjuda skräddarsytt stöd för olika lantbrukssituationer och demografiska förhållanden (Coopmans m.fl., 2020). Detta innebär att politiska åtgärder behöver vara anpassningsbara för att möta olika behov och utmaningar som unga lantbrukare står inför. Det finns en bristande mellan lantbrukare och konsumenter på grund av den komplexa och dynamiska naturen hos livsmedelsproduktionskedjan (Perez m.fl.,

2020). Eftersom många olika aktörer och steg är involverade i att föra animaliska produkter från lantbruket till bordet (ibid). Detta kan leda till utmaningar i spårbarhet, transparens och kommunikation mellan producenter och konsumenter. Lagstiftning och skattereglering kan främja inkludering och en dynamisk lantbrukssektor som underlättar för unga lantbrukare att ta sig in i branschen (Coopmans m.fl., 2020).

Inom ramen för lagstiftning och skattereglering kan markuthyrning betraktas som en strategi eller en intern reglering som enskilda markägare eller lantbruksföretag använder för att optimera markanvändningen och hanteringen av sina markresurser (Bradfield m.fl., 2023). Ett exempel där skattelättnader för markuthyrning har införts är i Irland. Detta genomfördes för att öka incitamentet för lantbrukare att hyra ut sin mark i stället för att sälja (ibid).

Utmaningarna som upplevs inom ramen för generationsöverföringar sträcker sig också bortom ren lantbrukssektor. Lagstiftning kring arv, skatteregler, besittningsrättigheter och landsbygdsplanering påverkar hur effektivt generationsskiftet blir. Dessa åtgärder täcks inte enbart av europeisk lagstiftning utan regleras också av nationell och lokal lagstiftning. Det finns en bristande samordning mellan olika politiska nivåer, vilket skapar komplexitet och utmaningar för generationsskiftet inom lantbrukssektorn (Coopmans m.fl., 2021).

4.2.5 Administration

Administration ses som ett hinder för att locka fler unga lantbrukare in i branschen (Perez m.fl., 2020). Unga lantbrukare är i behov av stöd för att kunna etablera sig. Det finns flera byråkratiska hinder som unga lantbrukare står inför när de försöker få stöd och finansiering för sina lantbruksverksamheter (ibid).

Enligt Perez m.fl., (2020) anser många unga lantbrukare att administrativa svårigheter behöver underlättas genom att minska pappersarbete. Lantbrukarna anser att det krävs tid och ekonomiska resurser för att hantera det byråkratiska pappersarbetet. Samtidigt som tillgången till krediter är beroende av att visa att

stöd ges (ibid). Det framgår det att det finns ett behov av att effektivisera och förenkla processen för att få både stöd och krediter för unga lantbrukare (Davis m.fl., 2013).

4.3 Kopplingen mellan generationsskiftetsfaserna och policyrekommendationer

Nedan presenteras beskriver policyrekommendationernas påverkan på generationsskiftesfaserna. Kapitlet avslutas med en sammanställning av resultat i Tabell 3. Genom att undersöka dessa aspekter fås en djupare förståelse för utmaningar och möjligheter som unga lantbrukare står inför samt vilka policys och strategier som kan främja en hållbar och konkurrenskraftig lantbrukssektor.

4.3.1 Efterträdaridentitet

Generationsskiften inom lantbruket går inte i den takt som behövs för att säkra en hållbar livsmedelsförsörjning (Naturskyddsföreningen, 2023). En central aspekt för generationsförnyelse är utvecklingen av efterträdaridentitet hos den potentiella lantbrukaren. Detta innebär att den blivande generationen måste identifiera sig som en potentiell förvaltare av lantbruket och dess verksamhet (Coopmans m.fl., 2020). EU strävar efter att främja generationsförnyelse genom att stödja åtgärder för unga lantbrukares etablering (Gkatsikos m.fl., 2022). För att lyckas uppnå mer generationsförnyelse inom lantbruket krävs policys som höjer ambitionerna för unga lantbrukare att driva ett lantbruk. Analysen identifierar tre policyrekommendationer: kunskapsutbyte och informationsspridning, landsbygdsutveckling och ekonomiskt stöd för innovation, som bidrar till att höja intresset hos unga lantbrukare.

För att motverka denna negativa uppfattning behöver politiken fokusera på integrering av utbildningssystemet från grundskolan, för att öka lantbrukets värde och betydelse (Leonard m.fl., 2017). Detta uppnås genom att inkludera ämnen som lantbruk, hållbarhet och livsmedelsproduktion i läroplanen (ibid).

Policyrekommendationen kunskapsutveckling bör fokusera på att erbjuda utbildning för potentiella lantbrukare (ibid). Detta för att ge den potentiella lantbrukaren erfarenheter inom relevanta områden både inom och utanför lantbrukssektorn (Pliakoura m.fl., 2022). Genom bredare och djupare kunskap om branschen kan unga potentiella lantbrukare bilda en efterträdaridentitet och bli förberedda inför gårdsöverföringen.

Eftersom unga lantbrukare har högst engagemang för innovation (Perez m.fl., 2020; Eistrup m.fl., 2019) kan teknologisk utveckling locka fler unga lantbrukare in i branschen (Krisane m.fl., 2016). Genom tekniska innovationer kan effektiviteten öka, vilket leder till bättre arbetsmiljö. Genom policyrekommendationen landsbygdsutveckling kan fler unga vilja bli efterträdare genom att fokusera på samordnande åtgärder som exempelvis livskvalité (Coopmans m.fl., 2020). Att anpassa arbetsmiljön till moderna arbetslivspreferenser, såsom flexibla arbetstider och möjligheter till semester, blir yrket mer attraktivt för unga efterträdare (ibid).

4.3.2 Gårdsöverföring

De policyrekommendationer som påverkar gårdsöverföringen är pensionssystem, ekonomiskt stöd, administration och kunskapsutveckling. Enligt Coopmans m.fl., (2020) finns brister i incitament för äldre lantbrukare att genomföra generationsskiften. Bristen på pensionerings-incitament kan leda till att den potentiella efterträdaren söker sig till andra inkomstkällor.

”Bristen på pensionsincitament identifierades också som en faktor som hindrade installationen av unga lantbrukare (Eistrup m.fl., 2019)”

Enligt Eistrup m.fl., (2019) ökar incitamentet att gå i pension om en befintlig efterträdare finns. Lantbruket ses som en livsstil vilket försvårar att den äldre lantbrukaren pensionerar sig (Eistrup m.fl., 2019).

"I Irland fann Symes att gårdar som saknade en efterträdare var mindre benägna att hanteras intensivt och att "produktionscykeln avtar närmare ett försörjningsläge i ålderdom än vid någon annan punkt i livscykeln" (Lobley m.fl., 2010)"

För att möjliggöra en smidig övergång till nästa generation krävs incitament och policyåtgärder som främjar tidigare pensionering bland äldre lantbrukare (Leonard m.fl., 2017). Viljan att gå i pension påverkas av olika policyåtgärder såsom administration, ekonomiskt stöd för unga lantbrukare och kunskapsutveckling (Coopmans m.fl., 2020; Eistrup m.fl., 2019). Administrativa och ekonomiska utmaningar hindrar en smidig övergång mellan generationerna. Vid oförutsedda händelser exempelvis dödsfall, uppkommer administrativa och ekonomiska utmaningar som försvårar eller hindrar generationsskiften (Coopmans m.fl., 2020). Ekonomiska svårigheter, som ofta uppstår i samband med generationsskiften, kan lindras genom subventioner och ekonomiska stödåtgärder (Leonard m.fl., 2017; Eistrup m.fl., 2019). Dessa åtgärder hjälper till att underlätta övergången av ägande och ledning från en generation till nästa.

För att skapa smidiga generationsskiften krävs kunskapsutveckling. Som tidigare nämnt att, om utbildning erbjuds till potentiella efterträdaren redan i efterträdarfasen underlättas generationsskiftet när efterträdaren går in i gårdsöverföringsfasen (Pliakoura m.fl., 2022).

4.3.3 Gårdsutveckling

Gårdsutvecklingsfasen innebär att lantbruket organiseras och utvecklas strategiskt under efterträdarens ledning. Denna fas är lång och komplex, vilket understryker behovet av policyåtgärder som stödjer unga lantbrukare genom processen (Coopmans m.fl., 2020; Hansson m.fl., 2021; Perez m.fl., 2020). Analysen har identifierat fem policyrekommendationer som påverkar gårdsutvecklingsfasen hos unga lantbrukare. Ekonomiskt stöd, administration, Lagstiftning och skattereglering (förvärv av mark), kunskapsutveckling och informationsspridning, landsbygdsutveckling.

Forskning utförd av Inwood och Sharp (2012), Davis m.fl., (2013) och Terres m.fl., (2015) pekar på att ekonomisk bärkraft är central för att locka unga lantbrukare till branschen. För att stödja detta erbjuds ekonomiskt stöd via GJP för att underlätta inkorporeringsprocessen av unga lantbrukare i lantbruksverksamheten (Perez m.fl., 2020). Perez m.fl., (2020) understryker att en framgångsrik integration av unga lantbrukare kräver en holistisk strategi som tar hänsyn till både teknologiska, ekonomiska, miljömässiga och sociala faktorer. Artikeln betonar vikten av samarbete mellan olika aktörer, inklusive lantbrukare, forskare, politiker och konsumenter, för att driva omställning (ibid). Enligt Nordin m.fl., (2020) anses ekonomiskt stöd för etablering av unga lantbrukare vara en effektiv policyåtgärd som hjälper till med kapitalisering och finansiering. Ekonomiskt stöd för unga lantbrukare mildrar inkomstfallet både på kort och lång sikt när en efterträdare tar över gårdsförvaltningen (Nordin m.fl., 2020). Detta stöd ökar också sannolikheten för gårdsöverlevnad genom att påverka investeringar och ekonomiska beslut (ibid). Den långsiktiga effekten av stödet för unga lantbrukare visar att det påverkar investeringar genom att öka avkastningen på investeringar eller genom att minska behovet av lånat kapital, vilket i sin tur minskar räntekostnaderna. Samtidigt kan stödet för unga lantbrukare leda till en minskning av inkomster utanför lantbruket, antagligen på grund av att gårdsförvaltningen tar tid och resurser som annars skulle kunna användas för andra inkomstgenererande aktiviteter (ibid).

Nordin m.fl., (2020) konstaterar att stödet för unga lantbrukare mildrar effekterna av inkomstfallet från lantbruksdrift för personer under 41 år. Även om inkomsterna från lantbruket tenderar att minska när en ung lantbrukare tar över gårdsförvaltningen, visar dokumentationen att denna minskning är mindre för dem som får stödet för unga lantbrukare. Detta tyder på att stödet för unga lantbrukare kan spela en viktig roll för unga lantbrukare som tar över lantbruket via arv och har bättre möjligheter att bibehålla sina inkomster från lantbruket, vilket stärker deras ekonomiska hållbarhet på lång sikt (Nordin m.fl., 2020). För nya aktörer räcker inte de ekonomiska stöd som finns tillgängliga. Simpachova m.fl., (2018) anser att ett ekonomiskt stöd för nya aktörer saknas som hjälper till med finansiering av investeringar. Utmaningarna för nya aktörer att etablera och utveckla sitt lantbruk påverkas av ifall lantbruksmodell passar in till rådande preferenserna eller inte

(Calo m.fl., 2024). Genom att främja samarbete och delning av resurser kan unga lantbrukare få tillgång till viktiga resurser och expertis som kan underlätta deras etablering och framgång inom lantbruksverksamhet. Frankrike använder sig av CUMA (Coopérative d'Utilisation de Matériel Agricole), vilket är en kooperativ modell för delning av lantbruksmaskiner och utrustning. Genom CUMA kan unga lantbrukare få tillgång till maskiner utan extrema startkostnader (Veronique, 2021). Forskning visar att en betydande del av unga lantbrukarna upplever hinder och byråkratiska utmaningar under planeringsfasen. Specifikt betonar de att byråkrati utgör det största problemet, vilket indikerar behovet av förenklade och effektiva administrativa processer för att underlätta inkorporering och planering inom lantbrukssektorn (Perez m.fl., 2020). Policyrekommendationen om administration påverkar gårdsutvecklingsfasen genom att unga lantbrukare upplever att regler och förordningar är svåra att tillämpa (Hansson m.fl., 2021). Genom att minska byråkratiska hinder och förenkla processen att få stöd kan fler lantbrukare utveckla sina lantbruk (ibid).

För att underlätta för unga lantbrukare att etablera och utveckla lantbruk är det viktigt med policyåtgärder som främjar förvärv av mark för lantbruksändamål, antingen genom ägande eller arrende. Detta kan inkludera incitament för markägare att göra mark tillgänglig för lantbruksverksamhet och program som stödjer unga lantbrukare på marknaden (Hansson m.fl., 2021). Markuthyrnings- samt markfragmenteringspolicy erbjuds som alternativ för att unga lantbrukare ska få tillgång till produktionsresurser utan att behöva göra stora kapitalinvesteringar (Bradfield m.fl., 2021). Detta är särskilt viktigt under den fas av gårdsutveckling när tillgång till mark är avgörande för att expandera och diversifiera verksamheten (ibid). Genom att förhindra överdriven fragmentering och främja konsolidering av markäggande finns fler möjligheter för unga lantbrukare att få tillgång till tillräcklig och sammanhängande mark för sina lantbruk (ibid). En negativ aspekt av konsolidering är att det kan resultera i att mindre mark är tillgänglig för uthyrning eller försäljning, vilket gör det svårare för unga lantbrukare att etablera sig eller expandera sina verksamheter.

Unga lantbrukare står inför betydande utmaningar, såsom höga startkostnader, svårigheter att skapa ekonomiskt lönsamma lantbruksföretag och begränsad

tillgång till mark och kredit (Eistrup m.fl., 2019), vilket kan hindra deras deltagande och tillväxt inom sektorn. Genom att integrera dessa aspekter av markpolitik, markuthyrning och unga lantbrukares utmaningar kan policymakare skapa en gynnsam miljö för unga lantbrukare att etablera och utveckla sina lantbruksföretag under den viktiga fasen av gårdsutveckling och ledning. Hansson m.fl., (2021) belyser även utmaningar med att marknadsföra lantbruksprodukter och pekar på behovet av att stödja marknadsföringsinsatser inom lantbrukssektorn. För att förbättra marknadsföringspraktikerna kan policyrekommendationen kunskapsspridning och information tillämpas genom att implementera utbildnings- och rådgivningsprogram för lantbrukare. Dessa program skulle fokusera på att utbilda lantbrukare om effektiva marknadsföringsstrategier och möjligheter att nå nya konsumentgrupper. Genom att stödja marknadsföringsinitiativ inom lantbrukssektorn kan hållbara affärsmodeller främjas samt öka lönsamheten för lantbruksverksamheter. Detta kan också bidra till att diversifiera lantbrukarnas intäktskällor och öka deras ekonomiska motståndskraft mot marknadsfluktuationer. I det stora hela kan utbildnings- och rådgivningsprogram om marknadsföring vara en viktig strategi för att främja tillväxt och utveckling inom lantbrukssektorn, vilket möjliggör att lantbrukaren effektivt kan hantera de utmaningar som marknaden ställer lantbrukaren inför.

En annan utmaning unga lantbrukare stöter på när de vill utveckla lantbruket är bristen på kunskap. Bristen på kunskap leder till att unga lantbrukare inte kan diversifiera lantbruket och få det mer lönsamt (Perez m.fl., 2020). Diversifieringsaktiviteter är ett strategiskt steg för att öka gårdens produktivitet och anpassa sig till marknads behov. Genom att introducera nya grödor eller produktionsalternativ kan unga lantbrukare diversifiera sin inkomstkälla och minska risken för ensidigt beroende av en enda gröda eller produkt (ibid). Genom policyn kunskapsutveckling och innovation kan unga bönder få kunskap och diversifiera lantbruket, vilket är viktigt för att öka produktiviteten, anpassa sig till marknads krav och främja en mer hållbar och mångsidig gårdsverksamhet. En annan policyrekommendation som påverkar gårdsutvecklingsfasen är landsbygdsutveckling. Unga lantbrukare är bättre på att nyttja innovation och ses

som mer entreprenöriella, vilket gynnar landsbygdsutvecklingen (Eistrup m.fl., 2019).

En annan policyrekommendation som påverkar gårdsutvecklingsfasen är landsbygdsutveckling. Unga lantbrukare är bättre på att nyttja innovation och ses som mer entreprenöriella, vilket gynnar landsbygdsutvecklingen (Eistrup m.fl., 2019).

Tabell 3: Sammanfattning av generationsskiftets faser och policyexempel. Källa: Egenbearbetad.

Generationsskiftefas	Policy	Utvalda exempel
Efterträdaridentiet	<ul style="list-style-type: none"> • Kunskapsutbyte, informationsspridning och samarbete • Ekonomiskt stöd för etablering av unga lantbrukare, • I Innovation och teknisk utveckling. • Landsbygdsutveckling 	<ul style="list-style-type: none"> • Stöd för unga lantbrukare (Gkatsikos m.fl., 2022), • Integration av lantbruk i utbildningssystemet (Leonard m.fl., 2017), • Stöd för kompetensutveckling för unga lantbrukare (Pliakoura m.fl., 2022), • Stöd för innovationer för att anpassa arbetsmiljön inom lantbruket (Coopmans m.fl., 2021).
Gårdsöverföring	<ul style="list-style-type: none"> • Administration • Ekonomiskt stöd för unga lantbrukare • Kunskapsutbyte, informationsspridning och samarbete 	<ul style="list-style-type: none"> • Incitament för äldre lantbrukare (Coopmans m.fl., 2020), • Ekonomiskt stöd för etablering (Leonard m.fl., 2017), • Administrativa utmaningar och ekonomiska svårigheter (Coopmans m.fl., 2020)
		<ul style="list-style-type: none"> • Positiv inverkan av unga lantbrukare på gårdsöverlevnad (Eistrup m.fl., 2019).
Gårdsutveckling	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomiskt stöd för etablering av unga lantbrukare • Ekonomiskt stöd för innovation och teknisk utveckling <p>Landsbygdsutveckling</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lagstiftning och skattereglering • Administration vid ansökan av stöd • Kunskapsutbyte, informationsspridning och samarbete 	<ul style="list-style-type: none"> • Ekonomiskt stöd för unga lantbrukare (Perez m.fl., 2020), • Effekter av SUA-stöd på gårdsöverlevnad (Nordin m.fl., 2020), • Markuthyrning och markägandepolitik (Bradfield m.fl., 2021; Bradfield m.fl., 2023), • Utbildning och rådgivning om marknadsföring (Hansson m.fl., 2021).

5. Diskussion och slutsats

Detta kapitel kommer att presentera studiens diskussion och avslutas med slutsatser.

5.1 Diskussion

Denna studie undersöker problematiken kring generationsskifte inom lantbruket och understryker vikten av evidensbaserat beslutsfattande. Genom att dra nytta av befintlig vetenskaplig litteratur ger studien en översikt över rekommenderade policylösningar och hur dessa stödjer generationsskiftesprocessen inom EU. Studien identifierar också vad som saknas i den nuvarande forskningen om generationsskifte.

Resultaten pekar på en påtaglig brist på policyanalys rörande generationsskiftesprocesser. Särskilt saknas komparativa studier som jämför behovet av olika policyåtgärder mellan olika länder. De flesta empiriska studier fokuserar på enskilda länder eller regioner, vilket begränsar förståelsen för hur nationella kontexter påverkar generationsskifte. För att få mer robusta och generaliserbara slutsatser behövs jämförande studier som tar hänsyn till varierande strukturella och kulturella förutsättningar i olika länder.

Vidare finns det en brist på studier som analyserar specifika policyåtgärder för olika faser av generationsskiftet. Fokus i både politiken och den befintliga litteraturen ligger främst på gårdsutvecklingen. För att säkerställa att alla faser inom generationsskiftet fungerar är fortsatt forskning och utveckling av politik som stödjer byggandet av efterträdaridentitet och gårdsöverföring avgörande.

Studiens resultat tydliggör att för att säkerställa att lantbruket fortsätter att vara livskraftigt och attraktivt för nästa generation av lantbrukare krävs en holistisk policyansats. Det innebär att politiken bör kombinera flera åtgärder, inklusive stöd för kunskapsutbyte, främjande av landsbygdsutveckling, förbättring av administrativa processer och tillhandahållande av ekonomiskt stöd. Dessutom är det viktigt att underlätta lagstiftnings- och skatteregleringsprocesser för att minska byråkratiska hinder och göra det enklare för unga lantbrukare att etablera sig och driva sina gårdar. Genom en sådan integrerad strategi kan politiken skapa en mer gynnsam miljö för nästa generation av lantbrukare och säkerställa en hållbar utveckling av lantbrukssektorn.

I linje med tidigare forskning (Coopmans m.fl., 2021) indikerar resultatet att generationsskiftesprocessen är en komplex och mångfacetterad process, som kräver unika policylösningar. Utifrån befintlig vetenskaplig litteratur belyser studien flera viktiga aspekter och policyrekommendationer. En central aspekt för att främja generationsskiftesprocessen är utvecklingen av efterträdaridentitet hos unga potentiella lantbrukare. Forskningen betonar vikten av att unga människor ser sig själva som framtida förvaltare av lantbruket (Coopmans m.fl., 2021). Detta kan uppnås genom tidiga insatser i utbildningssystemet där ämnen som lantbruk, hållbarhet och livsmedelsproduktion integreras i läroplanen (Leonard, m.fl., 2017). Genom att erbjuda utbildning och praktik inom relevanta områden kan unga lantbrukare få nödvändig erfarenhet och känna sig förberedda för att ta över lantbruket (Pliakoura m.fl., 2022). Teknologisk utveckling spelar en avgörande roll för att locka unga människor till lantbruket. Unga lantbrukare är ofta mer benägna att omfamna innovation, vilket kan förbättra effektiviteten och arbetsmiljön inom sektorn (Perez m.fl., 2020; Eistrup m.fl., 2019). Genom att implementera policyer som stödjer teknologisk innovation och landsbygdsutveckling kan lantbruk bli en mer attraktiv karriärväg för unga efterträdare (Coopmans m.fl., 2020).

Ekonomiska hinder utgör en betydande utmaning för unga lantbrukare. Subventioner och ekonomiska stödåtgärder, inom GJP, är avgörande för att

underlätta övergången och säkerställa lantbrukens ekonomiska hållbarhet (Nordin m.fl., 2020). Stöd för unga lantbrukare kan mildra inkomstfallet som ofta uppstår vid generationsskifte och förbättra investeringsmöjligheterna, vilket i sin tur ökar sannolikheten för gårdsöverlevnad (ibid). Studiens resultat pekar på utmaningar inom den befintliga politiken för lantbruksstöd, där det ekonomiska stödet för etablering inte effektivt stöder nya aktörer som vill börja med lantbruk. För att främja generationssförnyelse krävs det därför tydliga policyrekommendationer för att adressera dessa brister (Simpachova m.fl., 2018; Calo m.fl., 2024). En framträdande faktor som hindrar generationsskifte är bristen på incitament för äldre lantbrukare att gå i pension (Coopmans m.fl., 2020). För att underlätta övergången behövs policyrekommendationer som främjar tidigare pensionering för äldre lantbrukare samtidigt som de ger ekonomiskt stöd till unga lantbrukare (Leonard m.fl., 2017; Eistrup m.fl., 2019). Dessutom spelar stödet från familjen och lokala samhällen en avgörande roll för många unga lantbrukare när det gäller att lyckas med övertagandet (Lillments m.fl., 2022; Pliakoura m.fl., 2022; Coopmans m.fl., 2021).

Teoretiska modeller, såsom den institutionella teorin och resursteorin, belyser hur institutionella strukturer och tillgång till resurser påverkar möjligheterna till generationsskifte. Dessa modeller understryker vikten av att ha ett robust institutionellt ramverk som stöder unga lantbrukare genom tillhandahållande av finansiella resurser och kapacitetsbyggande åtgärder (Davis m.fl., 2013).

För gårdsutvecklingsfasen visar resultatet att flertalet unga lantbrukare upplever administrativa hinder vid ansökan om stöd (Perez m.fl., 2020). Policyrekommendationen administration skulle kunna öka effektiviteten och försnabba inkorporeringsprocessen (Hansson m.fl., 2021). Samtidigt är det viktigt att tänka på att vid förenkling av förordningar och regler kan det leda till bristande kontroll och övervakning (ibid).

Resultatet visar också att ekonomiskt stöd är viktigt för gårdsutvecklingsfasen genom att påverka investeringar och ekonomiska beslut genom att bidra till mindre

lånat kapital (Nording m.fl., 2020). En negativ aspekt av ekonomiskt stöd är att det kan bidra till minskat incitament för unga lantbrukare att söka andra inkomstkällor, genom diversifiering (ibid). Diversifiering av lantbruket är viktigt för att kunna anpassa lantbruket efter marknadens krav (Hansson m.fl., 2021). Resultatet indikerar på att utbildning och rådgivningsprogram är viktiga för att öka lantbrukarens färdigheter för att öka produktivitet och ekonomisk motståndskraft (Hansson m.fl., 2021, Perez m.fl., 2020). Resultatet pekar även på att forskning visar att en kombination av offentliga och privata policyer kan främja en hållbar markanvändning och stödja unga lantbrukare vid gårdsutveckling. Exempel från Norge och Frankrike visar att privata regelsystem och kooperativa modeller kan vara effektiva för att öka incitamenten för aktivt lantbruk (Bradfield m.fl., 2023; Veronique, 2021). Detta understryker behovet av en integrerad policystrategi som tar hänsyn till både lokala och nationella förutsättningar. För att kunna utveckla lantbruket är det viktigt med stöd som främjar innovation och entreprenörskap (Eistrup, m.fl., 2019). Resultatet visar att policyrekommendationen landsbygdsutveckling kan bidra till ekonomiskt tillväxt och livskraftiga lantbruk och landsbygd. Sammanfattningsvis påverkar dessa policyrekommendationer gårdsutvecklingsfasen på både positiva och negativa sätt. För att maximera fördelarna är det viktigt att ha en balanserad och holistisk strategi som tar hänsyn till de unika behoven och utmaningarna för unga lantbrukare.

Resultaten visar att framgångsrika policyåtgärder för generationsskifte inom lantbruk i Europa inkluderar ekonomiskt stöd, utbildning och rådgivning, samt juridisk och administrativ hjälp. Dessa åtgärder är också relevanta för Sverige, men det är viktigt att anpassa dem till den svenska kontexten. Exempelvis kan Sveriges starka tradition av kooperativt ägande och lantbrukskooperationer användas för att utveckla nya former av stöd till unga lantbrukare. Vidare behöver vi beakta den svenska lantbrukssektorns specifika utmaningar, såsom hög markkostnad och en åldrande befolkning på landsbygden.

Analysen av policyrekommendationer från olika länder visar på betydelsen av en holistisk ansats där flera typer av stöd kombineras. Till exempel har Nederländerna

framgångsrikt integrerat ekonomiskt stöd med nätverksbyggande och utbildningsprogram, vilket har resulterat i högre andel unga lantbrukare som tar över lantbruk (Europeiska kommissionen 2022). Denna modell kan inspirera Sverige i arbetet med att stödja unga lantbrukare, men för att verkligt lyckas behöver den anpassas efter lokala förhållanden och regler. Enligt den aktuella studien är det tydligt att en omfattande och välbalanserad policystrategi är avgörande för att underlätta generationsskiften inom lantbruket. Genom att kombinera ekonomiskt stöd, utbildning, rådgivning och administrativ hjälp kan vi skapa en mer attraktiv och hållbar framtid för unga lantbrukare i Sverige.

Även om studien identifierar framgångsrika policyåtgärder från olika länder, går den inte alltid in på djupet i att förstå varför vissa åtgärder fungerar bättre i vissa kontexter än i andra. En djupare diskussion om de sociokulturella, ekonomiska och juridiska faktorer som påverkar implementeringen av policyer i olika länder skulle kunna ge en bättre förståelse för hur dessa åtgärder kan anpassas till den svenska kontexten. Forskning från andra regioner kan erbjuda olika insikter som kan komplettera eller utmana de nuvarande fynden, och deras frånvaro innebär att resultaten kanske inte fullt ut speglar den globala verkligheten.

Studien är begränsad av att den främst baseras på befintlig litteratur från två databaser och policyanalyser. Det innebär att vissa nyanser och kontextuella faktorer kan ha förbisetts. Detta kan resultera i en snedvridning av de identifierade trenderna och rekommendationerna, eftersom perspektiv och lösningar som är relevanta för generationsskifte i andra delar av världen inte beaktats i denna studie. För att stärka resultaten och rekommendationerna vore det värdefullt med framtida studier som inkluderar intervjuer med lantbrukare och policyexperter, samt fallstudier av specifika lantbruk och regioner i Sverige.

Första aspekten är subjektivitet. Eftersom induktiv kodning innebär att koder genereras direkt från data, kan det leda till olika tolkningar beroende på forskarens förförståelse och erfarenheter. Även om triangulering med befintlig litteratur kan minska denna subjektivitet, kan det inte helt eliminera risken för bias i kodningsprocessen.

För att sammanfatta ger denna studie en djupgående insikt i problematiken kring generationsskifte inom lantbruket och betonar vikten av evidensbaserat beslutsfattande.

5.2 Slutsatser

Slutsatsen av denna studie är att evidensbaserat beslutsfattande är centralt för att underlätta generationsskifte inom lantbruket. Genom att kombinera ekonomiskt stöd, utbildning, rådgivning och administrativ hjälp kan en hållbar och attraktiv framtid för unga lantbrukare i Sverige främjas. Det är avgörande att dessa åtgärder anpassas till den svenska kontexten, med hänsyn till de unika utmaningarna inom den svenska lantbrukssektorn.

Framtida forskning bör inkludera bredare metodologiska ansatser såsom intervjuer och fallstudier för att ytterligare stärka resultaten och rekommendationerna. Särskilt viktigt är det att utforska hur specifika policyåtgärder kan implementeras i praktiken och identifiera de mest effektiva strategierna för att stödja unga lantbrukare i olika regioner av Sverige. Genom en holistisk och välkoordinerad policystrategi kan vi skapa en mer attraktiv och hållbar framtid för kommande generationer av lantbrukare.

Tack

Jag vill rikta ett stort tack till mina handledare Gordana Manevska-Tasevska och Sebastian Reming för hjälpen och insikterna i min studie.

Referenser

- Bardach, E. (2012). A practical guide for policy analysis: The eightfold path to more effective problem-solving. CQ Press.
- Bogenschneider, K., and Corbett, T. (2010). Evidence-Based Policymaking: What Do Analysts Think?
- Booth et al (2012). Systematic Approaches to a successful literature review. Tillgänglig: https://www.researchgate.net/publication/235930866_Systematic_Approaches_to_a_Successful_Literature_Review.
- Bradfield et al (2023). Attachment to land and its downfalls: Can policy encourage land mobility? Tillgänglig
- Calo et al (2024). New entrant farming policy as predatory inclusion. Tillgänglig: https://www.researchgate.net/publication/378610378_New_entrant_farming_policy_as_predatory_inclusion_Reproduction_of_the_farm_through_generational_renewal_policy_programs_in_Scotland
- Coopmans et al (2020). Policy directions to support generational renewal in European farming systems. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1111/1746-692X.12282>.
- Coopmans et al (2021). Understanding farm generational renewal and its influencing factors in Europe. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2021.06.023>
- Davis et al (2013). How effective are new entrant schemes for farmers? Tillgänglig: <https://doi.org/10.1111/1746-692X.12038>.
- Denzin and Lincon (2022). The SAGE Handbook of Qualitative Research Design: Being Creative with Resources in Qualitative Research.290-306 DOI: 10.4135/9781529770278.n19
- Eistrup et al (2019). Enkla juridik. Tillgänglig: <https://enklajuridik.se/skattejuridik/generationsskifte/>
- Elo and Kyngäs (2008). The qualitative content analysis process. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2648.2007.04569.x>
- Europeiska kommissionen (2020). Översikt över EU gemensamma jordbrukspolitik. Tillgänglig: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-glance_sv#cap2023-27
- Europeiska kommissionen (2022). Eus gemensamma jordbrukspolitik. Tillgänglig: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/cap-overview/cap-glance_sv
- Europeiska kommissionen (2023). Landsbygdsutveckling. Tillgänglig: https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/rural-development_en
- Europaparlamentet (2023). Grundläggande inkomststöd för hållbarhet. https://agriculture.ec.europa.eu/common-agricultural-policy/income-support/biss_sv.
- Europeiska revisionsrätten (2017). Eu stöd till unga jordbrukare bör riktas så att det främjar generationsskifte på ett ändamålsenligare sätt.

- Europeiska unionen (2022). Den gemensamma jordbrukspolitikens andra pelare: landsbygdsutvecklingspolitik. Tillgänglig: <https://www.europarl.europa.eu/factsheets/sv/sheet/110/den-gemensamma-jordbrukspolitikens-andra-pelare-landsbygdsutvecklingspolitik>
- Europeiska unionen. EU stöd till unga jordbrukare bör riktas så att det främjar generationsskifte på ett ändamålsenligare sätt. Tillgängligt https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR17_10/SR_YOUNG_FARMERS_SV.pdf
- Eurostat (2022). Bild om ålder på lantbrukare. Tillgängligt: [https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Fig2_Age_classes_of_farm_managers,_by_gender_\(%25_of_all_farm_managers,_EU,_2020\).pngv](https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:Fig2_Age_classes_of_farm_managers,_by_gender_(%25_of_all_farm_managers,_EU,_2020).pngv).
- Eurostat (2023). Moste of the 9.1 million farms in the EU are family-run. Tillgänglig: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20231024-2>
- Gkatsikos et al (2022). An Impact Assessment of the Young Farmers Scheme Policy on Regional Growth in Greece. Tillgänglig: <https://doi.org/10.3390/su14052882>.
- Grindle, M. S., and Thomas, J. W. (1991). Public choices and policy change: The political economy of reform in developing countries. Johns Hopkins University Press.
- Hansson et al (2021). Perceived obstacles for business development: Construct development and the impact of farmers' personal values and personality profile in the Swedish agricultural context. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2020.12.004>.
- Jordbruksverket (2020). Jordbruksföretag och företagare 2022. Tillgänglig: <https://jordbruksverket.se/om-jordbruksverket/jordbruksverkets-officiella-statistik/jordbruksverkets-statistikrapporter/statistik/2021-04-28-jordbruksforetag-och-foretagare-2020>
- Jordbruksverket (2021). Jordbruksstatistik och sammanställning 2021. Tillgänglig: <https://jordbruksverket.se/om-jordbruksverket/jordbruksverkets-officiella-statistik/jordbruksverkets-statistikrapporter/statistik/2021-08-16-jordbruksstatistik---sammanstallning-2021>
- Jordbruksverket (2022). Jordbruksföretag och företagare 2022. Tillgänglig: <https://jordbruksverket.se/om-jordbruksverket/jordbruksverkets-officiella-statistik/jordbruksverkets-statistikrapporter/statistik/2022-11-10-jordbruksforetag-och-foretagare-2022>
- Jordbruksverket (2024). Rådgivning och kompetensutveckling. Tillgängligt: Rådgivning och kompetensutveckling - Jordbruksverket.se
- Kontogeorgos et al (2014). “New Farmers” a Crucial Parameter for the Greek Primary Sector: Assessments and Perceptions. *Procedia Economics and finance*. 333-341.
- Krisane Pillere (2016). Young farmer support policy in Latvia: the example of Latgale region. Tillgänglig:

https://ilufb.ltu.lv/conference/economic_science_rural/2016/Latvia_ESRD_41_2_016-85-95.pdf.

- Leonards et al (2017). Policy drivers of farm succession and inheritance. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2016.09.006>.
- Lillemets et al (2022). The socioeconomic impacts of the CAP: Systematic literature review. Tillgängligt: <https://doi.org/10.1016/j.landusepol.2021.105968>
- Ludvig & Co (2023). Många vill men få kan. Tillgänglig: <https://www.lrf.se/om-lrf/lrf-ungdomen/rapport-om-agar-och-generationsskifte/>
- Manevska-Tasevska, G., Duangbootsee, U., Bimbilovski, I., Thathong, P., & Ha, T. M. (2023). A systematic scoping review and content analysis of policy recommendations for climate-resilient agriculture. *Climate Policy*, 23(10), 1271-1287. Tillgänglig: <https://doi.org/10.1080/14693062.2023.2232334>.
- Manevska-Tasevska, G., Petitt, A., Larsson, S., Bimbilovski, I., Meuwissen, M. P., Feindt, P. H., and Urquhart, J. (2021). Adaptive governance and resilience capacity of farms: The fit between farmers' decisions and agricultural policies. *Frontiers in Environmental Science*, 9, 668836. Tillgänglig: <https://doi.org/10.3389/fenvs.2021.668836>
- March, J. G., and Olsen, J. P. (1989). *Rediscovering institutions: The organizational basis of politics*. Simon and Schuster.
- Naturskyddsföreningen (2021). CAP. Tillgängligt:
- Naturskyddsföreningen (2023). *Lantbruket, samhället och den biologiska mångfalden*. Tillgänglig: https://cdn.naturskyddsforeningen.se/uploads/2023/05/22062011/32956_ae20d8a8f59a9fe.pdf
- Nordin et al (2020). Is the setting up aid mitigating the generational renewal problem in farming? Tillgänglig: <https://academic.oup.com/erae/article/47/5/1697/5814077?login=true>
- OECD (2018). *Innovation, Agricultural Productivity and Sustainability in Italy*. OECD Food and Agricultural Reviews. Paris: OECD Publishing.
- Peres et al (2020). Strategies and drivers determining the incorporation of young farmers into the livestock sector. *Journal of rural studies*. 131-148.
- Pliakoura (2022). Strengths and weaknesses for the young farmers to abide in the Greek countryside: a triangulation approach. *Journal of Agribusiness in Developing and Emerging Economies*. 10.1108/JADEE-10-2022-0235.
- Pressman, J. L., and Wildavsky, A. (1973). *Implementation: How great expectations in Washington are dashed in Oakland; or, why it's amazing that federal programs work at all, this being a saga of the Economic Development Administration as told by two sympathetic observers who seek to build morals on a foundation*. University of California Press.
- Regeringen (2023a). *Strategisk plan för genomförande av den gemensamma jordbrukspolitiken i Sverige 2023–2027*. Hämtad den 21 mars, 2024. <https://www.regeringen.se/contentassets/bd779fd2cf644e7baec4d9bed12b9b61/rappport-om-den-strategiska-gjp-planen-2021.pdf>

- Regeringen (2023b). Påväg mot.. En hållbar landsbygdsutveckling. Tillgänglig: <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2005/05/sou-200536/>
- Rousseau, D. M., and Barends, E. G. R. (2011). Evidence-Based Management: Foundations, Development, Controversies and Future.
- Sabatier, P. A., and Jenkins-Smith, H. C. (1993). Policy change and learning: An advocacy coalition approach. Westview Press. Tillgänglig: (PDF) The Advocacy Coalition Framework: An Overview of the Research Program (researchgate.net)
- Simpachova et al (2018). Financial Support from EU's Common Agricultural Policy for Young farmers in the Czech Republic. https://www.researchgate.net/publication/325415945_Financial_Support_from_EU's_Comm Agricultural_Policy_for_Young_farmers_in_the_Czech_Republic
- Smith, K. E., and Stevens, A. (2010). The Role of Evidence in Policymaking: A Case Study of Public Health.
- So-rummet (2023). Sovjetunionen. <https://www.so-rummet.se/kategorier/sovjetunionen>
- Straus, S. E., Richardson, W. S., Glasziou, P., and Haynes, R. B. (2011). Evidence-Based Medicine: How to Practice and Teach EBM.
- Véronique Lucas (2021). The singular development of the farm machinery cooperatives in France. Proceedings of the International Cooperative Alliance-CCR Europe Research Conference, July 7-9, online, pp. 63-65 (18) (PDF) The singular development of the farm machinery cooperatives in France. Available from: https://www.researchgate.net/publication/353333285_The_singular_development_of_the_farm_machinery_cooperatives_in_France

Populärvetenskaplig sammanfattning

I Europa står lantbruket inför en stor utmaning: många lantbrukare närmar sig pensionsåldern, men det finns få unga som är redo att ta över. Detta generationsskifte är avgörande för att säkerställa framtiden för lantbruket och landsbygden. För att förstå hur detta skifte bäst kan stödjas, har studien undersökt vilka policyåtgärder som rekommenderas i olika europeiska länder och hur dessa kan appliceras i Sverige.

Studien visar att flera faktorer påverkar ett lyckat generationsskifte. En viktig aspekt är ekonomiskt stöd, både i form av direkta bidrag och lån med förmånliga villkor. Dessutom spelar utbildning och rådgivning en avgörande roll för att unga lantbrukare ska kunna ta över och driva gårdar framgångsrikt. En annan nyckelkomponent är juridisk och administrativ hjälp för att förenkla processen att överföra ägandet av ett lantbruk. Studien har också identifierat att det finns stora skillnader mellan olika länders strategier. I vissa länder, som Nederländerna och Frankrike, finns välutvecklade program som kombinerar finansiellt stöd med utbildning och nätverk för unga lantbrukare. Andra länder, som Ungern och Rumänien, fokuserar mer på ekonomiska incitament men saknar omfattande stödstrukturer.

För Sveriges del rekommenderar vi en kombination av de bästa åtgärderna från olika europeiska länder. Detta innebär att öka tillgängligheten till finansiering, erbjuda mer omfattande utbildningsprogram och förstärka rådgivningstjänster. Dessutom är det viktigt att förenkla lagar och regler kring ägarskiftet för att minska den administrativa bördan. Genom att implementera dessa åtgärder kan Sverige skapa en mer hållbar och livskraftig lantbrukssektor. Det är inte bara

viktigt för att bevara vårt landskap och kulturarv, utan också för att säkerställa matförsörjningen och ekonomisk stabilitet på landsbygden.

Denna studie har analyserat och sammanfattat de mest effektiva policyåtgärderna från hela Europa. Förhoppning är att dessa insikter ska bidra till att forma en framtid där unga lantbrukare har de bästa förutsättningarna att ta över och driva lantbruk framgångsrikt, och där generationsskiftet inom lantbruket sker smidigt och effektivt.

Bilaga 1

Nedan ses detaljerat vilka sökord som användes för att få fram artiklar till analysen. Dessa sökord användes till båda databaserna.

Nyckelord för praxis för lantbruk
agri* OR agro* OR farm* OR food*
Nyckelord för praxis för generationsskifte
"generation renewal" OR "generational renewal" OR "generation change*" OR "generational change*" OR "farm succession*" OR "ageing farmer" OR "Young farmer*"
Nyckelord för praxis för Policy
"decision-making" OR "Decision-makers" OR "policy*"
Geografiska kvalificerade nyckelord
europ* OR austria OR austrian OR Belgium OR Bulgaria OR Croatia* OR Cyprus OR Czech OR Danish OR Denmark OR Scandinavia* OR Estonia* OR Finnish OR Finland OR French OR France OR German* OR Greek OR Greece OR Hungar* OR Iberia* OR Iceland* OR Irish OR Ireland OR Ital* OR Latvia* OR Liechtenstein* OR Lithuania* OR Luxembourg* OR Malt*OR Dutch OR Holland OR Netherlands OR Norwegian OR Norway OR Polish OR Poland OR Portug* OR Romania* OR Slovak* OR Slovenia* OR Spanish OR Spain OR Swed* OR Swiss OR Switzerland OR British OR Britain OR English OR England OR Scottish OR Scotland OR Welsh OR Wales OR "United Kingdom" OR UK

Publicering och arkivering

Godkända självständiga arbeten (examensarbeten) vid SLU publiceras elektroniskt. Som student äger du upphovsrätten till ditt arbete och behöver godkänna publiceringen. Om du kryssar i **JA**, så kommer fulltexten (pdf-filen) och metadata bli synliga och sökbara på internet. Om du kryssar i **NEJ**, kommer endast metadata och sammanfattning bli synliga och sökbara. Även om du inte publicerar fulltexten kommer den arkiveras digitalt. Om fler än en person har skrivit arbetet gäller krysset för samtliga författare. Du hittar en länk till SLU:s publiceringsavtal på den här sidan:

- <https://libanswers.slu.se/sv/faq/228316>.

JA, jag/vi ger härmed min/vår tillåtelse till att föreliggande arbete publiceras enligt SLU:s avtal om överlåtelse av rätt att publicera verk.

NEJ, jag/vi ger inte min/vår tillåtelse att publicera fulltexten av föreliggande arbete. Arbetet laddas dock upp för arkivering och metadata och sammanfattning blir synliga och sökbara.